

Flow, n. 3 2014
"Samen in het leven"

Naar familie verhalen luisteren: daar smulde ik als kind al van. Over 'hoe het vroeger was', toen mijn ouders nog jong waren bijvoorbeeld. Wat ik altijd mooi heb gevonden, is het verhaal van mijn ouders over hun eerste Kerst samen aan het eind van de jaren vijftig, als pasgetrouwd stel. Niet dat er iets bijzonders gebeurde die Kerst, integendeel, maar het ging erom hoe fijn ze het vonden die samen door te brengen. Gewoon met z'n tweeën dus, en niet met de hele familie. En 'de hele familie' was ook met recht een héle familie: mijn moeder had zeven broers en zussen, mijn vader elf. Toeval of niet: het moment dat mijn ouders samen Kerst vierden en zich losmaakten van de 'groep', is in de geschiedenis ook zo ongeveer het moment dat de ontzuiling en individualisering in de maatschappij langzaam in gang werd gezet. Mensen maakten steeds meer hun eigen keuzes en afwegingen, en volgden niet meer automatisch de voorschriften van de 'zuil' waar ze bij hoorden, zoals het katholicisme of socialisme.

Maar mensen blijven natuurlijk wel sociale wezens, dat zijn we al zolang we bestaan. Toen Socrates moest kiezen tussen de gifbeker of verbanning uit Athene, koos hij niet voor niets voor de gifbeker. We kunnen niet alleen overleven. Maar we zijn ook individuen; te veel samen voelt vaak ook niet fijn. Misschien ken je dat gevoel wel als je te lang niets voor jezelf hebt gedaan, en steeds bent opgetrokken met je geliefde, kind, vriendinnen of vrienden – vooral na een vakantie of een weekend weg. Ik was zelf toch ook nog iemand? Het is prettiger als je ook gezien wordt als individu, en niet steeds als 'stel' of 'gezin' of 'vriendinnengroep'. De leden van The Beatles leefden in

de ongeveer tien jaar dat ze bestonden (1960-1970) zó intens samen, dat het na die tien jaar op was. Eric Clapton beschrijft heel mooi in Martin Scorsese's documentaire *Living in the material world* wat hij dacht toen hij The Beatles voor het eerst ontmoette: "Het leek of ze als één man opereerden. Een vreemd fenomeen. Het was net of ze handelden en dachten als een gezinnetje."

ONLINE VS. OFFLINE

Ook al zijn we sinds de jaren zestig meer en meer een individualistische maatschappij geworden, de laatste jaren lijken we weer meer samen te willen delen en samen te willen ondernemen. We ruilen en lenen dat het een lieve lust is: zo leende een collega laatst haar naaimachine uit aan een vriendin, maar vergat ze de stofschaar erbij te geven. In plaats van er meteen een te kopen, kon haar vriendin nog diezelfde morgen via Peerby.nl (een site die het mogelijk maakt spullen van of aan buurtgenoten te lenen) een stofschaar in haar eigen straat lenen. Eén ding is wel duidelijk: zonder de opkomst van de social media waren al die ruil- en leensites en -apps niet van de grond gekomen. Bovendien: door alle social media zijn er in vergelijking met tien jaar geleden nu gewoon twee manieren van samenzijn: online en offline. Zo vertelde een gescheiden collega dat ze zich, als ze in haar eentje is, door social media zo veel meer verbonden voelt met de wereld. Als je aan de zaterdagkrant zit en vriendinnen delen even hun zaterdagdingetjes via een groepsapp, kan dat heel fijn zijn en voel je je vaak al minder alleen. Tegelijkertijd laat onderzoek ook weer zien dat er een donkere kant zit aan social media: mensen voelen zich eenzamer naarmate ze meer contact via Facebook hebben. ➔➔

SAMENWONEN

- * Gemeenschappelijk wonen wordt populairder: het aantal woongroepen in Nederland wordt momenteel op 10.000 geschat, eind jaren 90 waren het er nog zo'n 7000. "Mensen voelen zich geïsoleerd en onbehaaglijk. Ze willen kunnen meebeslissen over hun woonomgeving," zei Peter Bakker van de Federatie Gemeenschappelijk Wonen onlangs in NRC. Gemeenschappelijkwonen.nl
- * Heb je met vrienden al gedroomd over de mogelijkheid om als oudjes samen in één huis te wonen? Kijk dan deze mooie Franse film eens: 'Et si on vivait tous ensemble?' ('All together') uit 2011, met o.a. Jane Fonda.

'VIRTUEEL SAMEN ZIJN
IS HEEL MAKKELIJK,
MAAR HET IS OOK
HEEL MAKKELIJK WEER
OVER. DAAR KRIJGEN
WE LAST VAN'

Trendanalist Christine Boland denkt dat er de komende jaren een duidelijker scheiding komt tussen fysiek samenzijn en virtueel samenzijn: "Je ziet het nu al bij de horeca ontstaan. Het succes van Kanen bij Ten Kate in Amsterdam is er een mooi voorbeeld van: een mobiel pop-uprestaurant op een markt, waar je aan een lange tafel kunt aanschuiven voor een goede maaltijd en een gezellig gesprek." Ook trendwatcher Carl Rohde denkt dat de offline samenleving de komende jaren weer aantrekkelijker wordt: "De online wereld biedt heel veel nieuwe contacten en verbanden, maar tegelijkertijd zijn al die contacten zo makkelijk 'wegklikbaar'. Je ziet de omgangsvormen al veranderen: een relatie verbreken per sms is bijvoorbeeld al normaal. Virtueel samen zijn is heel makkelijk, maar het is ook heel makkelijk weer over. Daar gaan we last van krijgen en in reactie daarop willen we weer in kleinere groepen offline samen zijn."

Daarnaast, vertelt Christine, zie je dat we aan de ene kant alles online met elkaar delen, maar dat de volgende stap is dat we dat in kleinere kring willen gaan doen. Je gaat als het ware 'ondergronds' en deelt niet meer alles met iedereen. Snapchat is daarvan een goed voorbeeld: je ziet een seconde of acht iemands foto en daarna verdwijnt-ie alweer van internet. En ook Instagram heeft niet voor niets een nieuwe functie: je kunt nu een foto ook rechtstreeks aan iemand laten zien, zonder dat iedereen meekijkt.

KLEINE CIRKELS

Maar hoe gaat onze 'offline' samenleving er de komende tien jaar dan uitzien? Blijven we spullen delen? Zoeken we elkaar meer op? Gaan we misschien zelfs onze huizen delen? Christine

Boland durft daar volmondig ja op te zeggen. "De wereld wordt platter en transparanter, en die transparantie heeft ook als effect dat we steeds meer doorzien hoe we in sommige dingen voor de gek worden gehouden. Biologische eieren blijken niet altijd biologisch te zijn, we worden bespioneerd door Amerika – er zijn ons als consument wel wat illusies ontnomen. Bovendien zijn er door de crisis nogal wat onzekerheden bij gekomen. Wat je dan ziet, is dat we behoefte krijgen aan kleine cirkels van vertrouwen en kleine cirkels van samenzijn." Zelf merk ik het ook: ik besteed bijvoorbeeld meer aandacht aan mijn buurt dan vijf jaar geleden. Ik heb me opgegeven voor een gezamenlijke moestuin, en af en toe fiets ik naar een adresje een paar straten verderop om via Thuisafgehaald.nl een maaltijd te kopen. Die deeleconomie staat nog maar aan het begin, denkt Christine: mensen krijgen de smaak net een beetje te pakken. En delen hoeft natuurlijk niet alleen materieel te zijn; immaterieel kan ook. "We zijn een beetje doorgeschoten in onze hang naar succes, van alles sneller en beter willen. Ik denk dat de trend doorzet dat we juist de tijd willen nemen voor dingen en betekenis willen zoeken." Die betekenis kun je voor jezelf zoeken, maar het krijgt wel een gouden randje als je dat ook voor een ander doet, denkt Christine. "Bij mij aan de overkant wonen drie dames van boven de tachtig, en soms ga ik even bij ze langs. Als ik daar een uurtje naar hun verhalen over vroeger luister – zij waren bijvoorbeeld tieners in de oorlog – dan kan ik daar ineens zo sterk de waarde van voelen. Ik neem de tijd om daar te zitten en te luisteren. Zij zijn blij met mijn bezoek, en ik ben blij met hun levenswijsheid."